

Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluiden myöntämisen perusteet vuodelle 2026: kotihoidon myöntämisen perusteet 1.1.2026 alkaen

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 13.11.2025 § 47
1657/05.00.00/2025

Valmistelija vastuualuejohtaja Tuija Koivisto p. 040 513 5821
palvelujohtaja Mirja Ahoniemi p. 040 550 3719
palvelupäällikkö Riikka Lamminen p. 040 569 5761

Selostus asiasta

Yleistä

Keski-Suomen hyvinvointialueelle on syntynyt kumulatiivista alijäämää 255 miljoonaa euroa vuosilta 2023–2024. Vuoden 2025 osalta alijäämä tulee kasvamaan arviolta 74 M€. Alijäämän kattamiseen tarvitaan edelleen aktiivista sopeuttamista ja uusia sopeuttamistoimenpiteitä. Osa toimenpiteistä on palveluiden järjestämistä koskevia ja osa operatiivisesti toteutettavia toiminnan muutoksia. Keski-Suomen hyvinvointialue on arviointimenettelyssä, jossa on todettu, että Keski-Suomen hyvinvointialueella ikääntyneiden palveluissa on koko maata selkeästi raskaampi palvelurakenne, johon tulee kohdistaa toimenpiteitä. Toimenpiteenä on käynnissä palveluverkkotyön ensimmäisen vaiheen toteutus ja esityksessä on palveluverkkotyön toinen vaihe. Palveluverkkotyössä esitettyjä muutoksia tulee määrätietoisesti viedä eteenpäin palvelurakenteen keventämisen toteuttamiseksi.

Keski-Suomen hyvinvointialueen tavoitteena on, että keskisuomalaiset saavat palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Palveluissa keskeinen periaate on tukea arjessa apua tarvitsevien kykyä elää arvokkaasti ja omatoimisesti kotona oikea-aikaisilla ja riittävillä palveluilla. Palvelut tukevat asiakkaiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä sekä turvallisuutta. Keski-Suomen hyvinvointialue järjestää kotihoitoa ja tukipalveluita omana toimintana, palvelusetelillä ja ostopalveluina.

Myöntämisperusteissa määritellään perusteet julkisin varoin myönnettäville palveluille. Asiakkaat ohjautuvat palveluihin ikääntyneiden asiakasohjauksen kautta. Asiakkaan toimintakyvyn arvioinnissa käytetään RAI-arviointimenetelmää. Asiakas ja tarvittaessa asiakkaan läheinen osallistuu palvelutarpeen arviointiin ja palveluidensa suunnitteluun, jolla vahvistetaan asiakkaan osallisuutta ja itsenäistä suoriutumista. Palvelut myönnetään asiakkaan kokonaisarviointiin perustuen yhtenäisillä myöntämisperusteilla. Jokaiselle asiakkaalle nimetään omatyöntekijä, joka myöntää asiakkaalle palvelut sekä huolehtii asiakassuunnitelman laadinnasta ja toteutumisesta.

Yhteys strategiaan

Keski-Suomen hyvinvointialueella ikääntyneiden määrä kasvaa lähivuosina. Eri alueilla väestöennusteet sekä palvelurakenne vaihtelevat merkittävästi, mutta kokonaisuutena ikääntyneiden palvelutarve tulee kasvamaan. Yhdenmukaisilla kotihoidon myöntämisperusteilla vahvistetaan asukkaiden yhdenvertaisuutta ja palveluiden saatavuutta eri alueilla hyvinvointialueen strategian mukaisesti. RAI-pohjainen arviointivälineistö tukee palveluiden oikea-aikaisuutta ja yhdenmukaista palvelutarpeen arviointia. Palveluiden myöntämisperusteissa ohjataan palveluiden kustannusvaikuttavaa käyttöä.

Lainsäädäntö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023), Laki hyvinvointialueesta (611/2021).

Nykytilankuvaus

Kotihoito järjestetään hyvinvointialueella omana palvelutuotantona, kumppanuusmallilla ja palvelusetelillä. Keski-Suomen hyvinvointialueen kotihoidon kokonaisasiakasmäärä ei ole merkittävästi kasvanut. Vuonna 2022 kotihoidon asiakkaita on ollut 6285 henkilöä ja vuonna 2024 säännöllisessä kotihoidossa on ollut 6288 henkilöä. Kuitenkin 75-vuotta täyttäneen väestön määrässä kotihoidon kattavuus (14,6%) on koko maan tasoa korkeampi (13,1%). Kotihoidon käyntejä tehdään vuosittain yli 2 000 000. Kuukausitasolla säännöllisen hyvinvointialueen kotihoidossa on 3281 asiakasta, palvelusetelillä 106 asiakasta ja kumppanuusalueilla 395 asiakasta (syyskuun tiedot). Kotihoidon asiakkaista lääkeautomaattia käyttää 891 asiakasta ja etähoivan piirissä on 490 asiakasta.

Vaikutusten arviointi

Myöntämisperusteet vaikuttavat merkittävästi asiakkaiden ohjautumiseen palveluihin, palveluiden oikea-aikaisuuteen ja palveluista aiheutuviin kustannuksiin. Myöntämisperusteita on päivitetty Keski-Suomen hyvinvointialueen aikana vuosittain. Lisäksi myöntämisperusteet päivitettiin 1.7.2025. Päivityksissä on huomioitu omavalvonnan ja aluehallintoviraston antama ohjaus. Esityksessä olevat myöntämisperusteiden muutokset ovat käyneet omavalvonnassa luonnos-vaiheessa ja omavalvonnan kommentit on huomioitu valmistelutyössä. Kotihoidon osalta myöntämisperusteisiin ei esitetä merkittäviä muutoksia. Tekstiosuuksia on tiivistetty entisestään ja poistettu palvelukuvaukseen tai toiminnan kuvaamiseen liittyvät tekstiosuudet.

Kotihoidon myöntämistä ohjaavista RAI-mittareista on poistettu poikkeustapauksien kohdalta Maple 1-2 maininta. Lisäksi erityisharkinnan erilliset kohdat taloudellisesta tarveharkinnasta ja siitä ettei asiakkaan palvelutarpeeseen vastaamiseksi ole löydettävissä muita ratkaisuja. Tämä vaikuttaa siten, että kotihoidon myöntäminen kohtalaisen avun tarpeen asiakkaille vahvistuu ja painopiste kotihoidon myöntämisessä siirtyy siihen, kun asiakkaan avuntarve on vähintään kohtalaista. Lievän ja vähäisen palvelutarpeen asiakkaiden ohjausta muiden palveluiden ja tukikeinojen piiriin tehostetaan sen sijaan, että kotihoidolla vastattaisiin palvelujärjestelmän vajeisiin. Lisäksi lisätty apuvälineiden hyödyntämisen tarkastelu ennen kotihoidon aloittamista. Tämä tukee asiakkaan kuntoutumista ja itsenäistä selviytymistä. 1.7.2025 ja 1.1.2026 tehtävillä myöntämisperusteiden muutoksilla tavoitellaan 75-vuotta täyttäneen väestön kotihoidon kattavuuden alentumista yhteensä yhdellä prosenttiyksiköllä, jolloin oltaisiin lähempänä koko maan kattavuutta. Tämä vähentää kustannusten kasvupainetta ja ikääntyneen väestön kasvusta huolimatta. Talousvaikutusten on arvioitu olevan 1,5 miljoonaa euroa, joka syntyy henkilöstövaikutuksista vähentäen henkilötyövuosia 40:llä.

Kotihoidon sisältö -kappaletta on muutettu myöntämisen näkökulmaan ja kirjattu mihin tehtäviin kotihoitoa myönnetään. Poistettu kotihoidon sisällön ja toimintatapojen kuvausta. Tämä selkiyttää mihin tehtäviin kotihoitoa myönnetään ja ohjaa kotihoidon resursseja yhdenvertaisesti. Kyseessä on

sanamuotojen täsmennys ja sitä kautta yhdenmukaisen tulkinnan varmistaminen. Käytännön tasolla kotihoidon myöntäminen on toteutunut jo näihin palveluihin, joten muutoksella ei ole asiakas- tai talousvaikutuksia.

Käsittely muissa toimielimissä

Vanhusneuvosto käsitteli myöntämisen perusteen kokouksessaan 31.10.2025 § 50. Kokouksessa ei esitetty muutoksia myöntämisen perusteisiin.

Toimivalta

Hallintosäännön § 18

Esittelijä	Vastuualuejohtaja, strateginen johtaminen ja järjestäminen Pihl Anu
Päätösehdotus	Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta päättää hyväksyä ehdotetut kotihoidon myöntämisen perusteet vuodelle 2026. Mikäli valtuuston talousarviopäätöksellä on vaikutusta tehtyyn päätökseen, niin asia otetaan uudelleen käsittelyyn hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnassa joulukuussa ja tehdään uusi päätös.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.